

A photograph of Marc Granell, an elderly man with a grey beard and glasses, wearing a black and grey striped t-shirt. He is standing in a library or bookstore, leaning on a wooden cane. In the background, there are bookshelves and a wall with a large handwritten signature 'Granell' and some framed items. The text of the article is overlaid on the right side of the image.

Marc Granell, el poeta del 'què'

La trajectòria del poeta valencià Marc Granell és motiu aquests dies d'homenatges, antologies i estudis. Nascut el 1953, d'escriptura nítida i compromesa, és un dels poetes vius més importants del País Valencià i una figura per reivindicar.

Reportatge de Xavier Aliaga

Marc Granell (València, 1953) viu i té el cau del qual brollen els seus versos –una mica esquiús, darrerament– a la mateixa casa de Comte Salvatierra de la seua infantesa. Amb l'estudi instal·lat en el dormitori on va nàixer, com qui encara es refugia en l'úter matern dels rigors de l'existència. Una metàfora –una mica estirada, si voleu– de la seua timidesa. Un tret del seu tarannà, juntament amb una sinceritat insubornable i un compromís amb el país i la seua cultura que el fan un personatge nuclear de la cultura al País Valencià.

Granell, en tot cas, és molt més que això. Ubicat, per raons més cronològiques que estètiques, en l'anomenada Generació dels 70, es tracta d'un dels poetes vius més importants del País Valencià, amb premis com un dels primers Vicent Andrés Estellés dels Octubre –l'any 1976, per *Llarg camí llarg*– o els dos guardons de la crítica dels escriptors valencians (1991 i 1992), per *Tria personal* i *Fira desolada*, respectivament. La seua és una poesia nítida i directa, allunyada de l'exuberància formal d'alguns dels seus companys de generació. Però també rica en recursos expressius, en imatges i metàfores, amb un gran sentit del ritme i la musicalitat, més marcat fins i tot en les incursions en la poesia per a infants. Una producció compromesa amb el país i la llengua. Commoedora quan visita els sentiments, sincera i despüllada. Colpidora quan parla de la mort o la sensació de solitud.

Una obra, tot plegat, valuosa i molt preada pels lectors. Una trajectòria posada aquests dies sota uns focus que, alhora, l'afalaguen i l'aclaparen. Amb el punt àlgid de l'homenatge divendres passat de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC), que ell mateix va contribuir a fundar, en el context del lliurament dels Premis de la Crítica dels Escriptors Valencians. I a una València, la seua, en procés de transformació política i social. Reconeixement que coincideix amb la publicació de l'estudi de Ramón Córdoba Caro *La poesia de Marc Granell* (Universitat Jaume I), un minuciós assaig amb una tesi doctoral sobre el poeta com a base. I també de l'antologia *Marc Granell. Notícia de la tribu* (Bromera, 2015), un recull de caire divulgatiu, bastit per Gonçal López-Pampló que recorre tota la seua producció.

Un viatge ètic i estètic

Per les circumstàncies del seu itinerari vital, la trajectòria artística i cívica de Marc Granell podia haver caminat en una direcció ben diferent. La seua és una família benestant. “Però no és la típica benestant”, acota. El pare procedia d'una família de terratinents de Sueca vinguda a menys. Eixí “rebel”, no va voler acabar els estudis i es va obrir camí com a mecànic dentista. “Era com el meu avi”, explica Granell, “perquè havia nascut l'any 1905. Es va casar tard, a 47 anys, i a mi em va tenir a 48

ACTIVISME CULTURAL.

Imatge significativa de l'any 1980, a la Drova, a casa de Josep Piera, a l'esquerra de la fotografia, amb Adolf Beltran, Marc Granell (al centre), Josep Lluís Seguí i Eduard Verger, el consell de redacció de la revista literària bimestral *Cairell*, de la qual sortiren 20 números entre 1979 i 1981. En la publicació participaren alguns dels crítics i escriptors més importants d'aquells anys, a més de comptar amb il·lustracions d'artistes com Cristina Navarro, Manuel Boix o Albert Ràfols.

anys. Em va guanyar”, diu amb humor el poeta, que també es va casar a una edat tardana, 44 anys. El pare, però, va experimentar una intensa vida amorosa abans de casar-se. I era un gran lector, una passió que transmeté al fill. L'any 1952 coneix la mare de Granell, natural de Paiporta, una dona amb una posició econòmica molt més sòlida. Una branca familiar veritablement benestant. I que té al seu servei una dona, “la teta Carmen”, una mena d'àvia per a Granell, que és la seua porta d'entrada al català atès que els pares es dirigeixen a ell en castellà. Fins i tot a l'estiu, quan la família es trasllada a Sueca per passar les vacances, els suecans es dirigeixen “als senyorets” en castellà, la llengua materna (i paterna) de Granell.

Com a contrapartida, el pare de Granell, a més de sensibilitat literària, era esquerrà, d'ideologia anarquista. I, a diferència de molts pares de la generació del poeta, alletats amb el mant de silenci del franquisme, el progenitor del poeta no ocultà el seu ideari. “Sempre ens ha parlat als fills amb molta sinceritat de la seua vida, de la política, de tot. Amb això estic molt content. En aquells anys, tenir un pare educat abans de la guerra, d'esquerres, culte, que havia llegit tota la novel·lística russa i francesa, fou molt important”. Del pare és també un regal que marcarà profundament Granell, una antologia d'Antonio Machado, editada per Austral, a 15 anys, quan el poeta començava a escriure. “És el primer poeta que vaig llegir. I és el meu mestre, la qual cosa, als 70, em feia vergonya de dir, perquè Machado no estava ben vist. Nosaltres érem avant-guardistes!”, diu, rient gojosament.

Un virus inoculat que es va apoderar del cos i la ment de Granell durant el batxillerat, al col·legi del Pilar, un centre religiós, regit pels marianistes, però amb un gran nivell educatiu i bons professors com Eugenio Burriel. O un joveníssim Artur Heras,

“A MI EM FA ESCRIURE POESIA AQUELLA BAJANADA DE CANVIAR EL MÓN. PERÒ SABENT QUE HAS DE FER POESIA, NO PAMFLET”

que donava dibuix. Al Pilar rep la influència de Jaime Siles, professor seu tot i ser tan sols una mica més gran. A ambdós els vincula el goig de l'escriptura.

En aquells anys i en anys posteriors, quan arribarà a la universitat, coneix José Luis Falcó, Pedro J. de la Peña, César Simón o Ricardo Arias. Som als inicis de la dècada dels 70. Es tracta d'un grup inquiet, que escriu en castellà, enlluernat pels “novísimos poetas españoles” assenyalats per Josep Maria Castellet. En el cas de Granell, sobretot per Leopoldo María Panero i Pere Gimferrer. El jove poeta comença a publicar en diverses revistes. La seua carrera literària sembla marcada per aquesta llengua.

Però els fluxos i contactes es diversifiquen: gràcies també a Jaime Siles, Granell coneix Josep Piera, l'estiu de l'any 1972. Pepe Piera, com se'l coneix aleshores, acabava de publicar *Ave Fénix*, començava a destacar. I un altre coneixement important serà Eduard Verger, que dirigeix una col·lecció poètica, “Poesia azul”, pagada pel “Movimiento”, i de la qual s'aprofiten els joves poetes. El bar de la facultat bull amb una tertúlia on hi ha alguns elements citats adés, més Jenaro Talens, Ricardo Bellveser i alguns altres. “Hi ha una ebullició poètica a València tremenda, però era tot en castellà”, alerta Granell.

Adéu al castellà

En algun moment, el canvi lingüístic d'una part del grup s'accelera, sobretot per part de Verger i Piera, qui veu publicada obra en la mítica antologia *Carn fresca* (1974) impulsada per Amadeu Fabregat i que serveix d'impuls a la “Generació dels setanta”. “Tot anà molt ràpid. I l'any 1975 ja estàvem escrivint en valencià. En el meu cas, gràcies a ells”, diu en referència a Verger i Piera. Després de *Carn fresca*, hi ha frec amb poetes com Salvador Jàfer, Josep Lluís Bonet o Joan Navarro. “Però també hi ha una certa distància. Hi ha diferències de tarannà i de visió. Nosaltres veníem del castellà i ells eren molt més moderns que nosaltres”, diu Granell en al·lusió a la influència del formalisme.

Comptat i debatut, però, el pas al català ja no es detura. Granell ho fa per compromís polític, per militància, influït per la poesia més social. De fet, ja havia fet algun intent de crear un grup valencianista al Pilar. El canvi el fa en contra

del criteri d'alguns dels seus amics, que li retrauen el gir lingüístic tot just quan començava a fer-se un nom, publicant en revistes espanyoles. I cridant fins i tot l'atenció de Vicente Aleixandre. El pas fou decidit, ferm, però no senzill. Granell va superant la seua timidesa, soltant-se a l'hora d'escriure i parlar. I no trigarà a reeixir, amb aquell premi Vicent Andrés Estellés que, per al poeta, suposa un impuls enorme. “Fou una emoció tremenda. M'havia presentat amb un llibre que tenia alguns poemes escrits primer en castellà. Eren els que li havien agradat a Aleixan-

dre. Una cosa raríssima, *heideggeriana*, amb una sintaxi estranya. Hi hagué una mica de xamba”, diu amb la seua insubornable sinceritat. S'obri camí, dintre de la seua generació, amb la seua pròpia personalitat i un discurs poètic combinació de la influència de Machado, Miquel Martí i Pol, Salvador Espriu i el mateix Estellés, allunyat del formalisme més marcat, la línia de Jàfer, Navarro i molts dels poetes catalans.

“A mi em fa escriure aquella bajanada de canviar el món, que saps que no és possible. Però sabent que has de fer poesia, no pamflet. Es tracta d'una poesia molt difícil”, adverteix. Encadena una sèrie de llibres com ara *Notícia de la tribu* (1978), *Refugi absent* (1979) o *Materials per a una mort meditada* (1979), premi Ausiàs March de Gandia. I és present en antologies com *La nova poesia catalana*, de Joaquim Marco i Jaume Pont.

Als anys 80 cau en una llarga depressió que genera, al mateix temps, un buit poètic, sense escriure res entre 1983 i 1990. D'aquella depressió sorgeix un llibre tremend, *Fira desolada* (1991), amb versos com “el meu enemic era jo / que no vosaltres”. Més tard vénen llibres també valuosos, com ara *Versos per a Anna* (1998). “Jo he tingut un conflicte personal molt fort, provocat per la timidesa, l'èròtic i amorós, que també m'ha impulsat a escriure aquell altre tipus de poema amorós-no amorós molt més fosc”, es confessa de nou.

Els següents llibres aborden temàtiques diferents, fins i tot escriu per a infants, però sempre són volums molt estructurats, amb títols que guien el lector. Posant l'accent en el “què dir, més que en el com dir. Per tarannà, per influències, pel que siga”. “I veig que a molta gent li agraden i li arriben els meus poemes, la qual cosa em sorprèn un poc. Però sé que dins de l'ofici no tens el prestigi d'uns altres poetes. Això sempre ha passat”, diu amb humilitat, sense recança. Granell, amb tot, continua buscant la manera “de fer autèntica poesia arribant a la gent i sent clar”. Fent versos per a tota la tribu. ●

➤ LA NOVEL·LA PENDENT SOBRE VALÈNCIA

PRATS I CAMPS

En algun moment, molts poetes senten la crida de la prosa, les ganes de contar històries. De fer dietarisme. Una operació que sol resultar profitosa per l'aportació de recursos que enriqueixen una narrativa sovint planera. Granell, que tan sols té publicat un relat en la revista *L'Espill*, l'any 1980, confessa que tenia al cap “una novel·la pendent sobre València” a través d'aquella família dual, la decididament benestant de sa mare, “els típics burgesos que han anat a més”, i la branca familiar vinguda a menys de son pare, mecànic dentista amb etapes de dificultats laborals, amb vuit germans i unes relacions més aviat complexes. “El que passa és que em ve gran, tot això, no sé fer-ho”, remata. “Ara estic molt parat, per no repetir-me. La poesia no em ve. Perquè la poesia no es busca, ve a tu. Per això no faig novel·la, perquè sóc massa mandrós”. Sinceritat brutal.